

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 1937/1-XI/5
24.12.2009. године

На основу чл. 211. став 1. алинеја 16. и чл. 256. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је, на својој II редовној седници, одржаној дана 24.12.2009. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **ЧИНИОЦИ КОЈИ УТИЧУ НА ЕМОЦИОНАЛНУ ВЕЗАНОСТ ТРУДНИЦА ЗА ФЕТУС**, кандидата мр Наташе Ханак и одобрава усмена одбрана.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Весна Димитријевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/1666
(број захтева)
14.01.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Наташе (Шандор) Ханак
(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Наташа (Шандор) Ханак
(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Чиниоци који утичу на емоционалну везаност трудница за фетус

Универзитет је дана 31.05.2006. својим актом под бр 6-31/31-06 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Чиниоци који утичу на емоционалну везаност трудница за фетус

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Наташе (Шандор) Ханак
(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 12.11.2009. одлуком факултета под бр 1685/1-XIII/4 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Татјана Вукосављевић Гвозден	доцент	психологија	Филозофски ф.
2. др Александар Бауцал	доцент	психологија	Филозофски ф.
3. др Жарко Требјешанин	редовни проф.	психологија	Фак. за спец. едукацију и рехабилитацију

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 24.12.2009.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Др Весна Димитријевић

ODELJENJU ZA PSIHOLOGIJU I NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA U BEOGRADU

Referat o podobnosti teme za doktorsku disertaciju

Mr Nataša Hanak podnela je molbu da joj se odobri izrada doktorske disertacije sa naslovom: **»ČINIOCI KOJI UTIČU NA EMOCIONALNU VEZANOST TRUDNICA ZA FETUS«** 8. 5. 2006 godine

Nataša Hanak rođena je 1972 god. u Zadru, gde je završila osnovnu školu, gimnaziju i srednju muzičku školu. Upisala je studije psihologije, na Filozofskom fakultetu u Beogradu, 1991 god. i diplomirala 1997 god. Postdiplomske studije iz kliničke psihologije, na istom fakultetu, upisala je 1998 god. i odbranila magistarsku tezu **»Afektivna vezanost: provera konstrukta na adolescentnom uzrastu«** 2004 god. Nakon završetka studija završila je delove edukacija iz grupne analize i geštalt terapije i stekla iskustvo u savetodavnom i preventivnom radu sa decom i adolescentima, u okviru različitih centara i programa. Na predmetu **»Opšta psihologija sa psihologijom ličnosti«**, Defektološki fakultet u Beogradu, radila je najpre kao saradnik i asistent pripravnika da bi od 2005 prešla u zvanje asistenta. Objavljeni članci i saopštenja data na stručnim skupovima čine ukupno 24 rada, od kojih se poslednji bave afektivnom vezanošću.

Tema koju je kandidatkinja predložila značajno je povezana sa okvirom u kome je već stekla veliko teorijsko znanje i praktično istraživačko iskustvo, koje se tiče savremenih formulacija teorije afektivnog vezivanja blisko povezanih sa psihoanalitičkim teorijama objektivnih odnosa i empirijskim nalazima o razvoju kontrole emocija, kapaciteta za mentalizaciju i različitih aspekata selfa. Poznavanje ove oblasti omogućilo joj je da se fokusira na jednu od aktuelnih ali nedovoljno ispitanih tema koja se tiče utvrđivanja doprinosa skupa psiholoških varijabli predviđanju kvaliteta prenatalne vezanosti budućih majki. Budući da se razvoj ove vezanosti može posmatrati kao komponenta formiranja majčinskog identiteta i uspešne adaptacije buduće majke na novu ulogu, važno je temeljno istražiti faktore koji majku pripremaju za senzitivno i odgovorno ponašanje u ulozi negujućeg roditelja.

Dinamika razvoja intenziteta vezanosti proučavana je i dovođena u vezu sa varijablama kao što su starost trudnice, rizičnost trudnoće i kvalitet partnerskih odnosa (Laxton-Kane & Slade, 2002; Müller, 1993; Wachter, 2002; Damato, 2004). Dugo vremena istraživači prenatalne vezanosti stavljali su konstrukt vezanosti majke za fetus u okvir teorije afektivnog vezivanja, ne baveći se preciznije ni pojmovnom analizom ovog konstrukta niti odnosom sa reprezentacionim svetom majke. Zapravo, postoji svega nekoliko studija koje su ispitivale povezanost prenatalne vezanosti sa stilovima ili reprezentacijama afektivnog vezivanja (Weatherill, 2001; Mathews, 1999). U ovom istraživanju, kandidatkinja se primarno interesuje za doprinos koji organizacija afektivnog vezivanja majke, njen stil partnerske afektivne vezanosti, očekivanja u vezi uloge deteta i anksioznosti u pogledu buduće majčinske uloge imaju u predviđanju kvaliteta prenatalne vezanosti. Istraživanju prediktorske vrednosti navedenih varijabli prethodiće detaljna analiza odnosa organizacije afektivnog vezivanja, stila partnerske afektivne vezanosti i prenatalne vezanosti.

Istraživanje je neeksperimentalno, korelaciono. **Nezavisne varijable** su: 1. organizacija afektivnog vezivanja, 2. stil partnerske afektivne vezanosti, 3. anksioznost u vezi materinske uloge, 4. očekivanja u vezi uloge deteta u ličnom i porodičnom životu. *Organizacija afektivnog vezivanja* biće ispitana **»Upitnikom za procenu afektivnog vezivanja«** (Hanak, 2004) koji je kandidatkinja konstruisala u svom magistarskom radu i koji ima odlične merne karakteristike. Ovaj instrument ispituje bazične dimenzije fenomena afektivnog

vezivanja, koji su ustanovljeni kroz analizu teorije i postojećih instrumenata, i omogućava kategorizaciju na sigurnu, bojažljivu, preokupiranu i odbacujuću organizaciju vezanosti na osnovu pet skala (korištenje spoljašnje baze sigurnosti, nerazrešena porodična traumatizacija, unutrašnji radni model selfa, unutrašnji radni model drugih, strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti). *Stil partnerske afektivne vezanosti* biće ispitan upitnikom «Iskustava u bliskim odnosima» (Experiences in Close Relationships, Brennan et al., 1998) čiji su ajtemi dobijeni faktorskom analizom većine mera partnerske afektivne vezanosti odraslih zasnovanih na samoizveštaju. Upitnik ima dve subskale: izbegavanje (nelagodnost usled bliskosti i zavisnosti od drugih) i anksioznost (strah od odbacivanja i napuštanja); metrijske karakteristike su zadovoljavajuće. Za ispitivanje *anksioznost u vezi materinske uloge* biće sastavljen prigodan upitnik koji će pokrivati tri oblasti anksioznih preokupacija budućih majki (adaptacija na ulogu majke, pretnje i gubici u privatnom životu dolaskom deteta i neželjene osobine deteta). Takođe, za upoznavanje sa *očekivanjima majke u vezi uloge deteta u ličnom i porodičnom životu* biće sastavljen prigodan upitnik, kojim će se utvrditi u kojoj meri majka ima neka od tipičnih potencijalno problematičnih očekivanja, kao što su, na primer, beba kao izvor bezuslovne ljubavi, beba kao zamena za gubitak, beba kao «antidepresiv», beba kao način da se popravi prošlost, beba kao «lepak za brak» i dr.

Zavisna varijabla je prenatalna vezanost majke za dete. Budući da svaki od instrumenata, koji se često koriste za ispitivanje ove varijable, polazi od nešto drugačije definicije pojma i naglašava različite aspekte prenatalne vezanosti (ljubav majke prema budućem detetu, diferencijaciju selfa majke od fetusa, komunikaciju majke s fetusom, anticipaciju interakcije nakon rođenja i sl.), odlučeno je da se primeni rešenje koje je već pokazalo uspeh. Naime, spajanjem dva upitnika – «Inventara prenatalne vezanosti» (Prenatal Attachment Inventory, Muller, 1993) i «Skale vezanosti majke za bebu» (Maternal Fetal Attachment Scale, Cranley, 1981) dobijen je instrument superiornijih metrijskih karakteristika i faktorske strukture koja obećava lakšu interpretaciju nalaza o prenatalnoj vezanosti u kontekstu teorije afektivnog vezivanja (Hsu & Chen, 2001; Huang et al., 2004).

Posredujuće varijable: pošto postoji veći broj varijabli koje su se, u dosadašnjim istraživanjima, pokazale kao relevantne, planirano je da se ispita njihov eventualni posredujući efekat na odnos između nezavisnih i zavisne varijable. Upitnikom koji će biti sastavljen za svrhe ovog istraživanja biće ispitane sledeće varijable: godine starosti buduće majke, bračno stanje, dužina trajanja braka/partnerske veze, zadovoljstvo brakom/partnerskom vezom, stručna sprema, ekonomski status, željenost deteta, planiranost trudnoće, rizičnost trudnoće, prethodni abortusi, zlostavljanje od strane bračnog partnera, opažena socijalna podrška.

Na osnovu teorijskih saznanja i dosadašnjih istraživanja kandidatkinja formuliše sledećih **6 hipoteza**:

1. očekuje se da će struktura prenatalne vezanosti majke za fetus biti višedimenzionalna; dimenzije bi trebalo da pokrivaju emocionalni odnos majke prema budućem detetu, potrebu majke da upozna svoje dete i brižno-zaštitnički odnos majke prema budućem detetu.
2. u distribuciji učestalosti organizacije afektivnog vezivanja i stilova partnerske vezanosti sigurni obrazac afektivnog vezivanja češći je od nesigurnih
3. četiri kategorije organizacije afektivnog vezivanja razlikovaće se u pogledu dimenzija stila partnerske vezanosti i dimenzija prenatalne vezanosti.
4. kod ispitanica sa nesigurnim organizacijama afektivne vezanosti i stilom partnerske vezanosti očekuje se veća izraženost anksioznosti i potencijalno problematičnih očekivanja u vezi funkcije deteta u životu majke i porodice.

5. očekuje se značajna povezanost dimenzija prenatalne vezanosti sa anksioznošću u pogledu materinske uloge i sa potencijalno disfunkcionalnim očekivanjima u vezi uloge deteta u ličnom i porodičnom životu
6. intenzitet prenatalne vezanosti može se predvideti na osnovu svih nezavisnih varijabli; najveći doprinos u predviđanju prenatalne vezanosti trebalo bi da imaju dimenzije organizacije afektivnog vezivanja.

Uzorak će činiti 200 žena, prvorotkinja, u petom, šestom ili sedmom mesecu trudnoće budući da dosadašnja istraživanja ukazuju da se prenatalna vezanost pojačava sa pojavom prvih pokreta fetusa da bi u poslednja 2 meseca trudnoće došlo do zatišja u emocionalnom investiranju u fetus. Ispitanice će biti kontaktirane u ambulantama domova zdravlja u Beogradu, u savetovalištu i grupama za psihofizičku pripremu za porođaj u GAK «Narodni front».

Za **obrađu podataka** koristiće se SPSS statistički paket, kao i program RTT10G za analizu metrijskih karakteristika skala. Obrada će uključiti sledeće: analizu metrijskih karakteristika instrumenata, analizu glavnih komponenti instrumenata, mere centralne tendencije i mere varijabilnosti, produkt-moment korelaciju, analizu varijanse, regresionu analizu i kanoničku analizu kovarijanse.

Doprinos predložene teme značajan je i višestruk. Radi se o istraživanju koje upotpunjuje i obogaćuje skup dosadašnjih saznanja o prenatalnoj vezanosti majke za bebu. Ukratko, istraživanje će doprineti preciznijem opisu strukture prenatalne vezanosti, povezivanju pojma prenatalne vezanosti sa savremenom teorijom afektivnog vezivanja, razumevanju uloge razvojnih prethodnika prenatalne vezanosti kao što su opšta organizacija afektivne vezanosti i stil partnerske vezanosti, i rasvetljavanju uticaja majčine anksioznosti i očekivanja od deteta. Budući da će prenatalna emocionalna vezanost majke za bebu biti osvetljena iz različitih uglova, osim značajne heurističke vrednosti rad takođe ima i praktični značaj u vidu pomoći u planiranju različitih savetodavnih i preventivnih akcija.

Imajući u vidu da je reč o kandidatu koji u potpunosti zadovoljava uslove za bavljenje ovom temom, da je posredi složena i dobro artikulisana tema koja ima veliki teorijski i praktičan značaj predlažemo Odeljenju za psihologiju i Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta da kandidatu odobri izradu doktorske disertacije.

U Beogradu, 8. 5. 2006 godine

K O M I S I J A

Doc. dr Tatjana Vukosavljević-Gvozden

Doc. dr Aleksandar Baucal

Doc. dr Goran Opačić

Prof. dr Žarko Trebješani